

EDUZEDCO

102/1 KISWAHILI

Paper 1

Form 4 End Term Examination

Time: 2 ½ Hours

Name:

Adm No:

School:

Class:

Signature:

Date:

INSTRUCTIONS TO CANDIDATES

- (a) Write your name and index number in the spaces provided at the top of this page.
- (b) Write your school name, sign and write the date of the examination in the spaces provided above.
- (c) This paper consists of **Two** sections: **Section I** and **Section II**.
- (d) Answer **ALL** questions in Section I and any **five questions** from Section II.
- (e) Marks may be given for correct working, relevant points, and clear presentation.
- (h) This paper consists of **9 printed pages**.
- (i) Candidates should check the question paper to ensure that all the pages are printed as indicated and no questions are missing.
- (j) Candidates should answer the questions in Kiswahili.

For Examiner's Use Only

SECTION I

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	Total

SECTION II

21	22	23	24	25	26	27	28	Total	Grand Total

SECTION I (50 Marks)

Answer **all** questions in this section in the spaces provided.

1. Andika visawe vya maneno yafuatayo: (a) mwendo (b) mwangaza (2 mks)
2. Taja matumizi mawili ya kistari katika sarufi. (2 mks)
3. Eleza maana ya 'tashbiha' na utoe mfano mmoja. (2 mks)
4. Andika sentensi ifuatayo katika hali ya mazoea: 'Mwanafunzi alikuwa akisoma kila wakati.' (2 mks)
5. Tofautisha kati ya methali na nahau. (3 mks)
6. Andika nomino 'kitabu' katika ngeli zake zote mbalimbali (umoja na wingi). (3 mks)
7. Taja aina tatu za vitenzi na utoe mfano wa kila aina. (3 mks)
8. Eleza maana ya 'dhana' na jinsi inavyotumika katika fasihi. (2 mks)
9. Andika sentensi moja yenye kivumishi cha sifa na kivumishi cha idadi. (2 mks)

10. Taja nyakati tatu za Kiswahili na toa mfano wa kitenzi katika kila wakati. (3 mks)
11. Eleza maana ya 'riwaya' na taja sifa zake tatu. (3 mks)
12. Andika sentensi ifuatayo kwa ushauri: 'Unapaswa kusoma kwa bidii ili kufaulu.' (2 mks)
13. Taja vihusishi vitano vya mahali. (2 mks)
14. Andika sentensi moja yenye kiwakilishi cha nafsi na kiwakilishi cha mwenyewe. (2 mks)
15. Eleza maana ya 'taswira' na utoe mfano kutoka kwa shairi wowote. (3 mks)
16. Andika neno 'mtoto' katika hali ya ukubwa na udogo. (2 mks)
17. Taja mbinu tatu za uandishi wa insha. (3 mks)
18. Eleza maana ya 'majazi' katika sarufi na utoe mfano. (2 mks)
19. Andika sentensi moja yenye kiambishi nyuma cha wakati uliopo. (2 mks)

20. Taja aina tatu za masimulizi katika fasihi simulizi.

(3 mks)

SECTION II (50 Marks)

*Answer any **five** questions from this section in the spaces provided.*

21. Eleza maana ya 'fasihi simulizi' na jadili umuhimu wake katika jamii ya Kiswahili. (10 mks)
22. Jadili dhima ya wahusika katika riwaya ya 'Kidagaa Kimemwozea' (au riwaya nyingine yoyote uliyosoma) na athari zao katika maendeleo ya hadithi. (10 mks)
23. Eleza kanuni za uandishi wa baraza la mchango na tofauti zake na barua ya kirafiki. (10 mks)
24. Jadili maana na matumizi ya mbinu ya 'dhana' katika mashairi ya Kiswahili. Toa mifano miwili. (10 mks)
25. Andika insha yenye kichwa 'Umuhimu wa Elimu kwa Maendeleo ya Taifa' (maneno 350-450). (10 mks)

26. Eleza maana ya 'nyimbo' katika fasihi simulizi na jadili aina zake tatu pamoja na mifano. (10 mks)
27. Jadili matumizi ya vitenzi vya 'tenda' na 'hali' katika sentensi. Toa mifano mitano ya kila aina. (10 mks)
28. Eleza maana ya 'majazi' na 'majina' katika sarufi na utoe mifano ya matumizi yao katika sentensi. (10 mks)

102/1 KISWAHILI MARKING SCHEME

Form 4 Paper 1

SECTION I (50 marks)

1. Andika visawe vya maneno yafuatayo: (a) mwendo (b) mwangaza (2 marks)
Visawe sahihi vya 'mwendo' na 'mwangaza' [1]
Kila neno linapaswa kuwa na visawe sahihi [1]
Alternative method/answer:
Mwendo: mwendo, mwendo; Mwangaza: mwanga, nuru
2. Taja matumizi mawili ya kistari katika sarufi. (2 marks)
Kutaja matumizi mawili sahihi ya kistari [1]
Kila matumizi yanapaswa kuwa sahihi [1]
Alternative method/answer:
Kuonyesha mazungumzo, kuonyesha msisitizo, kuonyesha kusita
3. Eleza maana ya 'tashbiha' na utoe mfano mmoja. (2 marks)
Kueleza maana ya tashbiha [1]
Kutoa mfano mmoja sahihi [1]
Alternative method/answer:
Tashbiha ni tamathali ya usemi inayolinganisha vitu viwili kwa kutumia 'kama', 'mfuano', n.k. Mfano: 'Yeye ni hodari kama simba.'
4. Andika sentensi ifuatayo katika hali ya mazoea: 'Mwanafunzi alikuwa akisoma kila wakati.' (2 marks)
Kubadilisha sentensi kuwa mazoea kwa usahihi [2]
Alternative method/answer:
Mwanafunzi husoma kila wakati.
5. Tofautisha kati ya methali na nahau. (3 marks)
Kueleza tofauti kati ya methali na nahau [2]
Kutoa mifano au maelezo ya ziada [1]
Alternative method/answer:
Methali ni msembo mfupi wenye hekima, nahau ni msembo usio na maana halisi. Mfano methali: 'Haraka haraka haina baraka.' Nahau: 'Kula kwa macho.'
6. Andika nomino 'kitabu' katika ngeli zake zote mbalimbali (umoja na wingi). (3 marks)
Kuandika nomino 'kitabu' katika ngeli zake (umoja na wingi) [2]
Kutoa angalau ngeli tatu [1]
Alternative method/answer:
Ngeli ya KI-VI: kitabu (umoja), vitabu (wingi); Ngeli ya U-ZI: kitabu (umoja), zitabu (wingi); Ngeli ya U-YA: kitabu (umoja), yatabu (wingi)
7. Taja aina tatu za vitenzi na utoe mfano wa kila aina. (3 marks)
Kutaja aina tatu za vitenzi [1]
Kutoa mfano wa kila aina [2]
Alternative method/answer:
Vitenzi vya tendo: kula; Vitenzi vya hali: kuwa; Vitenzi vya mwendo: kwenda
8. Eleza maana ya 'dhana' na jinsi inavyotumika katika fasihi. (2 marks)

Kueleza maana ya 'dhana' [1]

Kueleza jinsi inavyotumika katika fasihi [1]

Alternative method/answer:

Dhana ni wazo au dhana inayojitokeza katika kazi ya fasihi. Hutumika kuleta ujumbe au maana ya kina.

- 9. Andika sentensi moja yenye kivumishi cha sifa na kivumishi cha idadi. (2 marks)**

Kuandika sentensi yenye kivumishi cha sifa na kivumishi cha idadi [2]

Alternative method/answer:

Mwanafunzi mrefu (sifa) alinunua vitabu vitatu (idadi).

- 10. Taja nyakati tatu za Kiswahili na toa mfano wa kitenzi katika kila wakati. (3 marks)**

Kutaja nyakati tatu za Kiswahili [1]

Kutoa mfano wa kitenzi katika kila wakati [2]

Alternative method/answer:

Wakati uliopo: anasoma; Wakati uliopita: alisoma; Wakati ujao: atasoma

- 11. Eleza maana ya 'riwaya' na taja sifa zake tatu. (3 marks)**

Kueleza maana ya 'riwaya' [1]

Kutaja sifa tatu za riwaya [2]

Alternative method/answer:

Riwaya ni hadithi ndefu ya kubuni. Sifa: ina wahusika, ina mfululizo wa matukio, ina mazingira.

- 12. Andika sentensi ifuatayo kwa ushauri: 'Unapaswa kusoma kwa bidii ili kufaulu.' (2 marks)**

Kubadilisha sentensi kuwa ushauri kwa usahihi [2]

Alternative method/answer:

Ungependa kusoma kwa bidii ili kufaulu.

- 13. Taja vihusishi vitano vya mahali. (2 marks)**

Kutaja vihusishi vitano vya mahali [2]

Alternative method/answer:

juu, chini, ndani, nje, mbele

- 14. Andika sentensi moja yenye kiwakilishi cha nafsi na kiwakilishi cha mwenyewe. (2 marks)**

Kuandika sentensi yenye kiwakilishi cha nafsi na kiwakilishi cha mwenyewe [2]

Alternative method/answer:

Mimi mwenyewe nilifanya kazi hiyo.

- 15. Eleza maana ya 'taswira' na utoe mfano kutoka kwa shairi wowote. (3 marks)**

Kueleza maana ya 'taswira' [1]

Kutoa mfano kutoka kwa shairi [2]

Alternative method/answer:

Taswira ni picha inayochorwa kwa maneno. Mfano: 'Jua linazama baharini' - taswira ya jua likizama.

- 16. Andika neno 'mtoto' katika hali ya ukubwa na udogo. (2 marks)**

Kuandika neno 'mtoto' katika hali ya ukubwa [1]

Kuandika neno 'mtoto' katika hali ya udogo [1]

Alternative method/answer:

Ukubwa: mtoto mzima; Udogo: mtoto mdogo

- 17. Taja mbinu tatu za uandishi wa insha. (3 marks)**

Kutaja mbinu tatu za uandishi wa insha [3]

Alternative method/answer:

Utangulizi, mwili, hitimisho

- 18.** Eleza maana ya 'majazi' katika sarufi na utoe mfano. (2 marks)
 Kueleza maana ya 'majazi' katika sarufi [1]
 Kutoa mfano [1]
Alternative method/answer:
 Majazi ni nomino zinazoashiria chombo au kifaa. Mfano: kisu, kikombe.
- 19.** Andika sentensi moja yenye kiambishi nyuma cha wakati uliopo. (2 marks)
 Kuandika sentensi yenye kiambishi nyuma cha wakati uliopo [2]
Alternative method/answer:
 Anasoma kitabu.
- 20.** Taja aina tatu za masimulizi katika fasihi simulizi. (3 marks)
 Kutaja aina tatu za masimulizi katika fasihi simulizi [3]
Alternative method/answer:
 Hadithi, ngano, hekaya

SECTION II (50 marks)

- 21.** Eleza maana ya 'fasihi simulizi' na jadili umuhimu wake katika jamii ya Kiswahili. (10 marks)
 Kueleza maana ya fasihi simulizi [2]
 Kujadili umuhimu wake katika jamii (angalau pointi 4) [8]
Alternative method/answer:
 Fasihi simulizi ni fasihi inayotumika kwa mdomo. Umuhimu: kuhifadhi historia, kuelimisha, kuburudisha, kuleta mshikamano.
- 22.** Jadili dhima ya wahusika katika riwaya ya 'Kidagaa Kimemwozea' (au riwaya nyingine yoyote uliyosoma) na athari zao katika maendeleo ya hadithi. (10 marks)
 Kutaja wahusika wakuu na dhima zao [4]
 Kujadili athari zao katika maendeleo ya hadithi [6]
Alternative method/answer:
 Wahusika kama vile Kidagaa na Kimemwozea wana dhima mbalimbali. Athari zao huleta mabadiliko na kusukuma hadithi mbele.
- 23.** Eleza kanuni za uandishi wa baraza la mchango na tofauti zake na barua ya kirafiki. (10 marks)
 Kueleza kanuni za uandishi wa baraza la mchango [5]
 Kueleza tofauti na barua ya kirafiki [5]
Alternative method/answer:
 Baraza la mchango lina kanuni kama vile anwani, mada, mchango. Tofauti: barua ya kirafiki haina mada rasmi.
- 24.** Jadili maana na matumizi ya mbinu ya 'dhana' katika mashairi ya Kiswahili. Toa mifano miwili. (10 marks)
 Kueleza maana ya mbinu ya 'dhana' [3]
 Kujadili matumizi yake katika mashairi [4]
 Kutoa mifano miwili [3]
Alternative method/answer:
 Dhana ni wazo kuu. Matumizi: kuleta ujumbe. Mfano: 'Uhuru ni haki' - dhana ya uhuru.
- 25.** Andika insha yenye kichwa 'Umuhimu wa Elimu kwa Maendeleo ya Taifa' (maneno 350-450). (10 marks)
 Utangulizi unaoelezea umuhimu wa elimu [2]
 Mwili unaojadili athari za elimu kwa maendeleo [5]

Hitimisho linaloleta muhtasari [2]

Lugha na mtiririko [1]

Alternative method/answer:

Insha inapaswa kujadili umuhimu wa elimu kwa maendeleo ya taifa, ikionyesha mifano.

- 26.** Eleza maana ya 'nyimbo' katika fasihi simulizi na jadili aina zake tatu pamoja na mifano. (10 marks)

Kueleza maana ya nyimbo katika fasihi simulizi [2]

Kujadili aina tatu za nyimbo na mifano [8]

Alternative method/answer:

Nyimbo ni utunzi wa muziki. Aina: nyimbo za kazi, za sherehe, za dini. Mfano: 'Malaika' ni wimbo wa sherehe.

- 27.** Jadili matumizi ya vitenzi vya 'tenda' na 'hali' katika sentensi. Toa mifano mitano ya kila aina. (10 marks)

Kueleza matumizi ya vitenzi vya 'tenda' na 'hali' [2]

Kutoa mifano mitano ya kila aina [8]

Alternative method/answer:

Vitenzi vya tendo: kula, kunywa, kuimba, kucheza, kusoma. Vitenzi vya hali: kuwa, kuonekana, kukaa, kulala, kusimama.

- 28.** Eleza maana ya 'majazi' na 'majina' katika sarufi na utoe mifano ya matumizi yao katika sentensi. (10 marks)

Kueleza maana ya 'majazi' na 'majina' [4]

Kutoa mifano ya matumizi yao katika sentensi [6]

Alternative method/answer:

Majazi: nomino za vyombo (kisu, kikombe). Majina: nomino za watu (Juma, Amina). Mfano: 'Juma alitumia kisu kukata nyama.'